

NEIL GAIMAN TARINANISKIJÄ

Nyky-sarjakuvan legenda, viime aikoina kirjallisuuden ja elokuvan parissa viihtynyt Neil Gaiman pistäytyi Jyväskylän Kesän uni-teeman merkeissä Suomessa. Täyteen ahdetusta aikataulusta huolimatta mies jaksoi hämmästyttävän kärsivällisesti vastata toimittajien kysymyksiin.

Ville Hänninen

Aikaisemmin toimittajana työskennellyt Neil Gaiman teki vuonna 1987 uhkarohkean hyppäyksen sarjakuvien puolelle. Hän teki käsikirjoituksen sitkeästi kyydissään pysyneen kuvittaja Dave McKeanin piirtämään Violent Cases -sarjakuvaan. Violent Cases oli melko suosittu, tuoden Gaimanille useita palkintoja ja lukemattomia työtarjouksia. Jo samana vuonna DC Comics otti yhteyttä Gaimaniin tarkoituksena elvyttää joitain kustantamon vanhoista hahmoista. Tuloksena syntyivät McKeanin kanssa tehty kolmiosainen Black Orchid -minisarja sekä kuukausittain ilmestyvä myyttejä, unia ja tarinoita sekoittava kauhufantasia-sarjakuva, Sandman.

Gaiman teki Sandmania kaikkiaan kahdeksan vuotta, 75 numeron verran. Ei olekaan ihme, että Gaimanin sarjakuva on viime vuosina elänyt pientä hiljaiseloa.

Aiotko tulevaisuudessa tehdä sarjakuvia vai oletko hylännyt ne kokonaan?

- En suinkaan ole jättänyt sarjakuvia. Oli kuitenkin valtava ponnistus tehdä Sandmania täysipäiväisesti useita vuosia muutama viikko kuussa, kaikkiaan 8000 sivun verran. On hienoa, että en ole enää sidottu kuukausittaiseen rytmiin ja voin kirjoittaa vaikka radio-kuunnelman, jos siltä tuntuu. Ihmiset kysyvät aina, milloin palaan Sandmanin hahmoihin. Eihän Sir Edmund Hillaryltäkään kysytty Mount Everestille kipuamisen jälkeen, että milloin hän lähtee takaisin!

- Toisaalta rakastan sarjakuvia väliin niin paljon, että minua kauhistuttaa ajatus siitä, että tekisin niitä tavalliseksi, pakkopullana.

Näemmekö siis koskaan Sandman # 0:aa tai Delirium-minisarjaa?

- Aion kyllä jossain vaiheessa ne tehdä. Nyt on kuitenkin muiden juttujen aika. Ehkä viiden, kymmenen vuoden päästä minulla on taas halu kirjoittaa sarjakuvia.

Samalla kun amerikkalaisen sarjakuvan suosio yleisesti ottaen on ollut viime vuodet jyrkässä alamäessä, Sandman -kokoelma-albumit ja alkuperäisten lehtien uusintapainokset ovat kuitenkin myyneet tasaisen hyvin. Mistä arvelet tämän johtuvan?

- Ne ovat hyviä tarinoita! Amerikkalainen sarjakuva on alamäessä tällä hetkellä, koska 90-luvun alussa sarjakuvia ei myyty luettavaksi vaan keräiltäväksi. Hyvä esimerkki on tuolloisen X-Men-lehden ensimmäinen numero, joka ilmestyi viidellä eri kannella, ja jota teinit ostivat sijoitusmielessä suoraan muovikelmuihin useita kappaleita. Lehti myi 8 000 000 kappaletta, mutta eihän tuollainen kupla kauaa kestä. Sen oli määrä puhjeta ennen pitkää, mutta hyvät tarinat - ne kestävät!

- On totta, että viime vuosina amerikkalainen sarjakuvateollisuus on mennyt syöksylaskua alaspäin taloudellisesti. Kun 1992 jakelijoita oli 4-5, nyt on vain yksi. Ja kun myös sarjakuva-kauppojen määrä on vähentynyt, sarjakuva välineenä uhkaa marginalisoitua. En usko, että sarjakuvan raju alamäki johtuu videoista, tietokoneista tai internetistä. Syynä on pikemminkin röyhkeä ylimielisyys. Ihmiset kaipaavat hyviä tarinoita, eivät niinkään uusia supersankariklooneja. Sandmanin viimeiset numerot 1996 myivät 100 000 kappaletta kuten jo vuonna 1992, yleisestä sarjakuvateollisuuden alamäestä huolimatta. Minusta se johtuu siitä, että toistamisen uhallakin - tarinani kiinnostavat ihmisiä. Myös sarjakuvan tulevaisuus on kiinnostavissa kertomuksissa.

Mikä sitten tekee tarinasta hyvän?

- Määritelmä on yksinkertainen: aivan mikä tahansa on sallittua, kunhan lukija pysyy mukana alusta loppuun, kääntää sivuja kiinnostuneena eikä tunne oloaan huijatuksi. Ei ole olemassa tarinankirjoittamisen yleisiä sääntöjä.

- Aloitin itse kirjoittamisen, koska halusin lukea sellaisia tarinoita, joista itse pidin, ja joita kukaan muu ei ollut tehnyt. Kun niitä ei näkynyt, ei autta-

nut muu kuin kirjoittaa kertomukset itse. Totuus on, että me haluamme kuulla tarinoita. Tulemme hulluiksi, mikäli emme kuule niitä, sillä tarinat ovat sivilisaation unia. Ne toteuttavat unien tehtävää, toimivat kulttuurin alitajunta-na.

Lähes kaikissa töissäsi on valtava määrä uskonnollisia viittauksia. Enkelit, Kain ja Abel ja muut raamatulliset hahmot vilahtelevat tämän tästä käsikirjoituksissasi. Oletko uskonnollinen ihminen?

- En ole uskonnollinen, mutta minulla on valtava rakkaus uskontoja kohtaan. Rakastan niitä ja niiden hienoja tarinoita ja myyttejä. Minulla on niihin samanlainen suhde kuin uniini: Sandmania tehdessäni saatoin yht'äkkiä herätä keskellä yötä hurjan painajaisen keskeltä ja hihkua: "Loistavaa materiaalia, loistavaa!"

Viime vuosina Gaiman on tehnyt enimmäkseen novelleja ja tv- ja elokuvakäsikirjoituksia. Eräs tunnetuimmista Gaimanin töistä on *Neverwhere*, joka suomennettiin melko äskettäin kirjana nimellä "Neverwhere - Maanalainen Lontoo". Sen kiemurat ovat varsin monimutkaiset.

- Tein *Neverwheren* alunperin BBC:lle kuusiosaiseksi tv-sarjaksi. Sen jälkeen muokkasin sen kirjaksi ja tein siitä eri versiot Englannin ja Yhdysvaltain markkinoille. Vuonna 1997 kirjan elokuvaoikeudet myytiin aikoinaan *Muppet Show*ta tuottaneelle Jim Henson Picturesille, ja he pyysivät minua tekemään kirjasta jälleen uuden version, tällä kertaa elokuvakäsikirjoituksen. Siksi olen nyt vuosia alkuperäisen sarjan teon jälkeen tarttunut jälleen samaan tarinaan. En enää muista, miksi hahmot tekevät mitään, ja eri versiot risteilevät päässäni sikin sokin.

***Neverwhere* loppuu avoimesti, kysymyksiä jättäen. Onko sille tulossa jatko-osa tai teetkö siitä peräti trilogian?**

- Se olisi mukavaa ja saatan kirjoittaa tarinalle vielä jatkoa parin kirjan verran. Juuri nyt aikani kuluu kuitenkin elokuvaversio kirjoittamiesien *Neverwheresta* ja siinä on minulle enemmän kuin kylliksi.

Gaimanilla on ollut paljon muitakin projekteja Hollywoodissa. Hän on muun muuassa käsikirjoittanut jakson *Babylon 5* -sarjaan. Lisäksi Gaimanin töistä on ostettu elokuvaoikeudet peräti kolmeen elokuvaan: *Sandman*, *Death: The High Cost of Living* -minisarja ja fantasiakirjailija Terry Pratchettin kanssa tehty *Hyviä enteitä* -romaanin ovat kaikki mystisessä "valmisteilla"-tilassa.

- Elokuvateollisuuden huono puoli on, että koskaan ei ole täyttä varmuutta mistään. Et koskaan voi tietää, toteutuuko projekti, johon olet tehnyt käsikirjoituksen tai myynyt oikeudet. Tein käsikirjoituksen *Beowulf*-elokuvaan ja Roger Avaryn (*Pulp Fictionin* käsikirjoittaja ja *Killing Zoe*-elokuvan ohjaaja) oli tarkoitus ohjata se. Sain kuitenkin jonkin aikaa sitten viestin Avarylta, että projekti on kaatunut. Tyypillistä!

- Sarjakuvien ja kirjojen tekemisessä on se hyvä puoli, että tekijä voi säilyttää kontrollin omista käsissään. Työtäsi ei leikata siksi, että se on tv-ohjelman standardeihin liian pitkä, eikä sitä latisteta merkityksettömäksi tai jätetä "hautumaan" kuten Hollywoodissa.

Eräs urasi pysyvä piirre on tiivis yhteistyö kuvittaja Dave McKeanin kanssa. Teiltä tuli äskettäin satukirja *The Day I Swapped My Dad For Two Goldfish*. Miksi teitte kirjan?

- Ensimmäisen lapseni synnyttyä huomasin pian erään isänä olemisen piirteen. Kun luin jotain tarinaa, minun ei pitänyt lukea vain kerran tai kahdesti, vaan kirjaimellisesti satoja kertoja. Niinpä tekemämme kirja on itse asiassa satu aikuisille - tarina, jonka he jaksavat lukea lapsilleen, aina uudestaan.

- Voin myös paljastaa tarkoin varjellun salaisuuden. Kirjaa sanotaan lastenkirjaksi, mutta kun katsot sitä tarkemmin - sehän on sarjakuva! Eli itse asiassa en olekaan täysin hylännyt sarjakuvia...

Gaiman kirjoitti myös tarinan uuden *The Spirit* - *The New Adventures* -lehden kakkosnumeroon.

- Kirjoitin tarinan, koska en voinut sanoa ei Denis Kitchenille ja Will Eisnerille. Törmäsin Kitcheniin San Diegon sarjakuvatapahtumassa, ja hän pyysi minua tekemään *Spirit*-tarinan. Epäroin hieman, mutta sitten Eisner pyysi minut

kävelyreissulle kanssaan. Sen aikana hän taivutteli minua tekemään jutun. Ja kukaan ei sano ei Will Eisnerille, sarjakuvan grand old manille...

- Tein käsikirjoituksen Alec Cambellille, joka piirsi loistavan yksityiskohdallaisella tyyllillään sarjan. Pysin tavoittelemaan vanhan ajan sankaritarinoiden hehkua tarinaani. Olen kyllästynyt 90-luvun Hollywoodin "tarantolaisiin" elokuviin. *Reservoir Dogs* ja *Pulp fiction* olivat hyviä elokuvia, mutta niiden kopiot väsyttävät. Tahdoin tavoittaa alkuperäisen *Spiritin* hengen mutta samalla tuoda mukaan myös jotain uutta. *Kitchen* Sink antoi tarkat säännöt siitä, miten hahmoja tulisi käsitellä, mihin aikaan tarinan tulisi sijoittua jne. Soitin Denisille kirjoitettuaani ja kysyin, mitä jos tulisin rikkoneeksi kaikkia sääntöjä...

Gaimanin tulevaisuus on lyöty lukkoon pitkälle ensi vuosituhanalle asti Jyväskylän Kesän kaltaisten tapahtumien ja promotilaisuuksien merkeissä. Hän aikoo kuitenkin ahkeroida myös kirjoittamisen saralla.

- Minulta ilmestyi juuri DC Comicsilta Charles Vessin kanssa tehty *Stardust*-albumi. Se on niin ikään satu aikuisille, 60000 sanan kuvitettu kertomus. Minusta on todella harmi, että sadut koetaan lasten jutuksi ja aikuiset eivät saa omia satujaan. Siksi päätin kirjoittaa sellaisen.

- Työstän myös parhaillaan uutta lastenkirjaa Dave McKeanin kanssa, uutta novellikokoelmaa sekä Yhdysvaltoihin sijoittuvaa romaania nimeltä *American Cards*.

Lisäksi sinulla on siis työn alla Neverwheren elokuvakäsikirjoitus ja suunnitteilla tukku muita töitä eri tahoille. Miten voimasi riittävät ja jaksat kirjoittaa päivästä toiseen?

- Pohjimmiltaan kyse on siitä, että olen tarinankertaja. Minun on pakko kertoa tarinoita, aivan kuten ihmisillä on sisäinen pakko kuulla niitä. Jos en kirjoittaisi juttujani paperille, istuisin todennäköisesti kertomassa niitä pubissa kavereille, joka ikinen ilta! ●